

ΟΜΙΛΙΑ

ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ κ. **ΜΕΛΙΤΩΝΟΣ**
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ
ΕΝ Τῷ ΙΕΡῶ ΝΑῶ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΒΕΝΕΤΙΑΣ, ΕΠΙ Τῆ 450ῃ
ΕΠΕΤΗΡΙΔΕΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΛΑΤΡΕΙΑΝ

Βενετία, 16 Ἰουνίου 2024

Ἀσμεν ἄσμα εὐχαριστήριον καὶ ἐόρτιον Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ἀδελφοί ἅγιοι Ποιμενάρχα τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μητροπόλεως τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κύριε Πολύκαρπε καὶ βοηθέ παρ' αὐτῷ Ἐπίσκοπε Κρατείας κύριε Γεώργιε· ἐξοχωτάτη ἐκπρόσωπε τῆς ἐντίμου Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Πρέσβυς κυρία Ἑλένη Σουρανῆ, μετὰ τῶν συνοδῶν σας· Πρόεδρε τῆς ἱστορικῆς καὶ εὐλογημένης Κοινότητος καὶ Ἀδελφότητος ταύτης Δρ. Δημήτριε Ζαφειρόπουλε· Γραμματεῦ τοῦ ἐνταῦθα λειτουργοῦντος ἐκ παλαιοῦ Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν κύριε Ἀναστάσιε Θεοφιλογιαννάκε· Ἐπίτιμε Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν Βενετία κύριε Bruno Bernardi· Ἐλλογιμώτατοι κυρίαὶ καὶ κύριοι Πανεπιστημιακοὶ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι καὶ

ἅπαντες οἱ προσελθόντες εἰς τὴν ἐόρτιον λειτουργικὴν ταύτην σύναξιν· λαέ τοῦ Κυρίου περιούσιε, ζῶντες τε καὶ κεκοιμημένοι, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τετρακόσια καὶ πενήκοντα χρόνια, συνεχίζετε μίαν παράδοσιν, καθαγιασθεῖσαν διὰ τῶν αἰώνων, ὡς ἄλλην θυσίαν εὐσομον ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου Γένους. Ὡς γνωστόν, λόγῳ τῶν περισπασμῶν τῶν καιρῶν πολλοὶ ἡμέτεροι, ἐκλεκτὸν τμήμα, κατέφυγεν εἰς τὴν Γαληνοτάτην Βενετίαν. Οἱ χρόνοι δίσεκτοι καὶ αὐχμηροί. Τό Γένος ἐν δουλείᾳ. Φόβος καὶ τρόμος ἐπέπεσε καὶ διακατεῖχε τοὺς Ὁρθοδόξους Ρωμηοὺς τοῦ Βυζαντίου. Δεδιωγμένον τό ἡμέτερον Γένος, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, μετέφερον ἐνταῦθα, ἐν Βενετία, καὶ ὄχι μόνον, ἀξίας ἀτιμήτους καὶ μνήμην καὶ μαρτυρίαν καὶ ζωὴν.

Ἄσωμεν, λοιπόν, ἄσμα μνήμης ζωῆς, τῷ ἐν ἀρχῇ ὄντι Λόγῳ τοῦ Θεοῦ, τῷ σαρκί, κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν, ἐλθόντι εἰς τὸν κόσμον, κηρύξαντι ζωὴν καὶ ἀλήθειαν καὶ σωτηρίαν καὶ «σημείους καὶ τέρασι» ἐμπράκτως βεβαιώσαντι, παθόντι καὶ σταυρωθέντι, ἀναστάντι θεοπρεπῶς ἐκ νεκρῶν καὶ ἀναληφθέντι ἐν δόξῃ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὁ Ὅποιος Κύριος, τῇ Χάριτι Αὐτοῦ, ἐδόξασε τό Γένος τῶν Ἑλλήνων καὶ τό ἐστεφάνωσε ἐν ΚΠόλει, ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ οἰκουμένῃ διὰ «ψυχῶν ζωσῶν» καὶ διὰ «τεράτων καὶ σημείων» μεγάλων, ὡς τῶν Ναῶν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, Εἰρήνης καὶ Δυνάμεως ἐν τῇ Πόλει ἐξ ἧς κατέφυγον τό πρῶτον θεοφόροι πατέρες, λογάδες καὶ σοφοί, συνεχισταὶ συνεπεῖς τοῦ λαχόντος αὐτοῖς «κλήρου».

Ἰδιαιτέρως ἄσωμεν αἶνον καὶ δόξαν τῷ Κυρίῳ τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ πάσης παρακλήσεως, τῷ δωρεοδότῃ Θεῷ, τῷ καταξιώσαντι, μεταξύ πολλῶν ἄλλων

«θαυμάτων» καί δωρεῶν, τήν ὀργάνωσιν ἀπ' ἀρχῆς «ἐστίας Ἑλληνικῆς» ἐν Βενετία καί τήν σύν τῷ χρόνῳ, πρό 450 ἀκριβῶς ἐτῶν, ἀποπεράτωσιν τοῦ Ἱεροῦ τούτου Ναοῦ τοῦ «γενναίου μάρτυρος» Γεωργίου, τοῦ φημιζομένου ὡς τοῦ «καταφυγίου» «τῶν Ἑλλήνων τῆς Βενετίας», ὁ ὁποῖος ἐδωροφόρησεν ἀληθῶς νίκας καί τρόπαια καί συνεπορεύθη μετά τῶν Ὁμογενῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν καθ' ὄλην ταύτην τήν μακράν καί νεφελώδη περίοδον ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἀθλήσεως ὑπέρ τῆς ἀμωμήτου Ὁρθοδόξου Πίστεως καί τῆς ταυτότητος τοῦ Γένους καί διετήρησε τήν δᾶδα ἀκοίμητον ἐν πίστει, ἐν ἐλπίδι, ἐν προσδοκίᾳ, ἐν μέσῳ πολλῶν συμπληγάδων, ἅς γνωρίζει μόνον ὁ «ἐτάζων καρδίας καί νεφρούς»¹ Κύριος.

Ἀληθῶς, εὐχαριστοῦμεν τῷ Κυρίῳ τῆς δόξης, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος καί ἡ Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, τούς ὁποίους ἔχω τό προνόμιον νά ἐκπροσωπῶ κατά τήν ἱστορικήν ταύτην στιγμήν καί νά μεταφέρω πᾶσιν ὑμῖν τάς εὐχάς καί τήν εὐλογίαν καί τόν χαιρετισμόν των, καί πάντες ἡμεῖς οἱ εἰς «τά τέλη τῶν αἰώνων» καταξιωθέντες φθάσαι τήν ὥραν ταύτην τήν ἱεράν καί ἱστορικήν μνημοσύνης καί τιμῆς, διὰ τόν ἄθλον τόν ὁποῖον ἠυδόκησε «τῷ θείῳ φέγγει» Αὐτοῦ νά διανύσωσιν οἱ ἀοίδιμοι Μητροπολίται Φιλαδελφείας ἀπό τοῦ κλεινοῦ Γαβριήλ τοῦ Σεβήρου μέχρι καί τοῦ «τερατουργοῦ» Γερασίμου Ζυγούρα, οἱ πολλοί ἀνώνυμοι καί ἄγνωστοι, ἐπιφανεῖς καί ἀφανεῖς Ἕλληνες τῆς Βενετίας, πάντες ὁμως πιστοί εἰς τήν ἀξίαν τοῦ Γένους τῆς Οἰκουμένης, ἦτοι τοῦ Γένους τῶν Ρωμαίων καί Ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως-Νέας Ρώμης.

Πάντες οἱ συντηρήσαντες τήν ἀξίαν κεκοιμημένοι πατέρες καί ἀδελφοί μας, ὧν αἱ ψυχαί καί τά κατορθώματα «ἐν χερσὶ Θεοῦ ζῶντος», καί ἡμεῖς οἱ περιλειπόμενοι συνεχίζοντες ἐν τῷ σταδίῳ τό κατά δύναμιν καί χάριν θείαν τόν ἀγῶνα, συνελθόντες σήμερον «εὐφημοῦμεν» αὐτούς ὁμοῦ μετά Γεωργίου τοῦ Μεγαλομάρτυρος ἐν τῷ πανσέπτῳ, μεγαλειώδει καί ἱστορικῷ τούτῳ Ναῷ του· τούς ἀνευφημοῦμεν, διότι τροπαιοφόρος «τόν δρόμον ἐτέλεσαν, τήν πίστιν ἐτήρησαν καί ἐδέξαντο ἐκ Θεοῦ τόν τῆς νίκης στέφανον». Πάντες δέ «ἐναντίοις ἀνάλωτοι» ἀνήγειρον τό «μεγαλεῖον» τοῦτο, τόν Ἱερόν τοῦτον Ναόν, κατά τήν ρῆσιν Ἰωακείμ τοῦ Γ', τό Φλαγγιανόν Ἑλληνομουσεῖον καί Φροντιστήριον τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, τό σημερινόν πράξει συνεχίζον τήν παράδοσιν ἐκείνων ὑπό τάς ἐνεστώσας βεβαίως συνθήκας, Ἑλληνικόν Ἰνστιτούτον Βυζαντινῶν καί Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν, τό ἐνταῦθα ἐδρεῦον καί ὑπό τήν προστασίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους τελοῦν. Ὡσαύτως, ἴδρυσεν ἡ Ἀδελφότης νοσοκομεῖον, «τό Νοσοκομεῖον τῶν Πτωχῶν», διὰ τήν περίθαλψιν ἀπόρων Ρωμηῶν κατοίκων τῆς Βενετίας καί ναυτικῶν καταπλεόντων εἰς τόν λιμένα αὐτῆς, τό ὁποῖον ἐλειτούργησεν ἀπό τοῦ 1678 μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 20^{οῦ} αἰῶνος.

Κυρίως ὁμως διότι «ἐπί αἰῶνας πολλούς νύκτα καί ἡμέραν οὐκ ἐπαύσαντο μετά δακρύων» πολλῶν ἀγωνιζόμενοι ὑπέρ τῆς διατηρήσεως διαχρονικῶς, εἰς τόν αἰῶνα δηλαδή, τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ βιωμάτων καί γεγονότων, ἅτινα καί ἐφύλαξαν ὡς "κόρην ὀφθαλμοῦ", χάρις εἰς τούς ἐνταῦθα πεμφθέντας καί μεγαλοργήσαντας προκατόχους καί τῆς ταπεινότητός μου Μητροπολίτας Φιλαδελφείας καί πολλούς

¹ Ψαλμ. 7,10.

λογάδας και διδασκάλους, μεταξύ τῶν ὁποίων, ἐπιτραπήτω ἢ ἀναφορὰ μόνον τοῦ ὀνόματος Βαρθολομαίου τοῦ Ἰμβρίου καὶ Κουτλουμουσιανοῦ, τοῦ καὶ ἐντεῦθεν διελθόντος καὶ καταλιπόντος στίγματα ἀνεξίτηλα ὄχι μόνον εἰς τὸν παρόντα «αἰῶνα τὸν ἀπατεῶνα», ἀλλὰ ἰδίως εἰς τὴν ἱστορικὴν μνήμην ὡς προσφορὰν καὶ θυσίαν εὐάρεστον Κυρίῳ καὶ πᾶσι τοῖς Ὁρθοδόξοις διὰ τῆς ἐντεῦθεν ἀρξαμένης ὑπ' αὐτοῦ διορθώσεως τῶν λειτουργικῶν βιβλίων τῆς Ἁγίας Ὁρθοδόξου κατ' Ἀνατολᾶς Ἐκκλησίας.

Προσέτι, ἐκ τῆς χορείας τῶν Ρωμηῶν λογίων τῶν διαπρεψάντων ἐν Βενετία ἀναφέρονται ἐνδεικτικῶς Μᾶρκος ὁ Μουσοῦρος, σπουδαῖος καθηγητὴς φιλόλογος καὶ ἐκδότης τοῦ 16^{ου} αἰῶνος, Μάξιμος ὁ Μαργούνιος, κραταιὸς λόγιος, θεολόγος καὶ διδάσκαλος, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐδιδάχθη ἐν Βενετία τὴν ἑλληνικὴν, λατινικὴν καὶ ἰταλικὴν ὡς καὶ τὴν θεολογίαν ὁ μετέπειτα Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἅγιος Κύριλλος Λούκαρις (1572-1638). Εἰς τὴν κοινοτικὴν σχολὴν Βενετίας ἐδίδαξεν, ἐπίσης, Θεόφιλος ὁ Κορυδαλλεύς, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ προμνημονευθέντος Πατριάρχου Κυρίλλου Λούκαρεως ἡ διεύθυνσις τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας, ἣτις ἐπὶ τῆς διευθύνσεώς του ἐγνώρισεν ἄνθησιν, λαβοῦσα πανεπιστημιακὸν χαρακτῆρα διὰ τοῦ ἀναμορφωθέντος προγράμματος σπουδῶν. Σημειωθήτω, τέλος, ὅτι τὸ πρῶτον ἔντυπον βιβλίον τοῦ περιφήμου ἐν Βενετία Τυπογραφείου τοῦ Ἄλδου Μανουτίου, ἐν ἔτει 1494, εἶναι ἡ γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἔργον τοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἰταλίαν καταφυγόντος μετὰ τὴν Ἄλωσιν λογίου Κωνσταντίνου Λάσκαρι. Ἐν τῷ αὐτῷ πλασιῶ ἄς μὴ λησμονῆται ὅτι ἡ Βενετία ἀπετέλει τὸ κέντρον τῆς ἑλληνικῆς ἐκδοτικῆς παραγωγῆς, ἐνθα ἐμεγαλουργήσαν τὰ τυπογραφεῖα Ἑλλήνων, ὡς τῶν Ἡπειρωτῶν Νικολάου Γλυκύ (17^{ος} αἰ.), Νικολάου Σάρου (τέλη 17^{ου} αἰ.) καὶ Δημητρίου Θεοδοσίου (18^{ος} αἰ.). Ὅμως, οἱ ἐν Βενετία διαβιοῦντες Ἕλληνες δὲν ἐλησμόνησαν τὴν χειμαζομένην πατρίαν γῆν. Δείγματος χάριν, ἀναφέρονται ἐν ἐπαίνοις οἱ εὐποροὶ ἔμποροὶ ἀδελφοὶ Μουρούτση, οἱ ὁποῖοι, τὸν 18^{ον} αἰῶνα, ἴδρυσαν εἰς Ἰωάννινα περιφήμον ἀνωτέραν σχολὴν, τὴν διεύθυνσιν τῆς ὁποίας ἀνέθεντο εἰς τὸν πολὺν Εὐγένιον Βούλγαριν.

Ἀδελφοί μου,

Ἡ ἱστορία ἢ θύραθεν εἶναι μία περιπέτεια, ἔκθεσις ἀπλῶν γεγονότων συμβαινόντων καθ' ἡμέραν ἐν τῇ πορείᾳ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐξ ἑτέρου, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία δὲν εἶναι ἀπλῶς ἀναφορὰ γεγονότων, ἐνίοτε ὄχι ἀντικειμενικῶς, καὶ παράδοσις εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. Εἶναι ἐν τῇ πραγματικότητι γνόφος, ἔλεος, χάρις, μυστήριον, ζωὴ, σωτηρία.

Ἐπιχειρῶν, ὡς ἐκ τούτου, κανεῖς, νά ὁμιλήσῃ περὶ ἱστορικῆς τινος ἐπετείου, καὶ μάλιστα ἱστάμενος ἐν τόπῳ ὅπου βέβηλοι πόδες οὐκ ἐπάτησαν καὶ χεῖρες χοῖκαὶ οὐκ ἐψηλάφησαν, καταλαμβάνεται ὑπὸ δέους πρὸς σύλληψιν γεγονότων καὶ μαρτυρίαν

τῶν ὅσων ὁ χρόνος καί ὁ τόπος, ἡ ἱστορική ἐν τῇ Γαληνοτάτῃ Βενετία Ἑλληνική παροικία, εἰργάσαντο ὡς μαρτυρίαν 450 ἐτῶν ζωῆς τοῦ Ναοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀδελφότητος τοῦ Ἁγίου Νικολάου καί Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν ἐν Βενετία Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων.

Πολλῶ μᾶλλον νά ἐκθέσῃ ὁ πένης ὄχι μόνον τοῦ λόγου, ἀλλά καί τῆς ἱστορίας, ἐνώπιον τῆς ὀμηγύρεώς σας ταπεινῶς ἱστάμενος ἐλάχιστος Ἱεράρχης τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας, πεμφθεὶς εἰς πανηγυρισμὸν μαζί σας ἐπετείου σεπτῆς καί ἱστορικῆς. Τί θά ἠδυνάμην νά προσθέσω ὁ ἐλάχιστος καί μόνον κατὰ χάριν Θεοῦ διάδοχος κλεινῶν προκατόχων μου Μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας, διακονησάντων ἐνταῦθα; Ἰδίως πῶς νά ὀμλήσῃ καί τί νά εἴπῃ εἰς Ἰμβριος τὴν καταγωγὴν ἀδελφός μιμνησκόμενος τῆς σοφίας τῶν λόγων ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου τοῦ ἱεροῦ Βαρθολομαίου τοῦ Ἰμβρίου; Ἀσφαλῶς ἡ σιγὴ θά ᾔτο προτιμωτέρα καί ἐπιβαλλομένη. Ἡ σιωπηλὴ δέησις θά ἤρκει. Ὅμως ἡ τιμωμένη ἐπέτειος ἐπιβάλλει ὀλίγους λόγους εὐχαριστίας καί ἐγκωμίων. Εὐχαριστίαν ἀναγνωρίσεως καί ἐγκώμιον ἀρετῆς.

Ἰστάμεθα, λοιπόν, ἅπαντες ἐν τόπῳ ἁγίῳ καί ἐν χρόνῳ ἀπεράντῳ, ἱεουργοῦντες τὸ ἐνταῦθα «γεώργιον» τοῦ κάλλους καί τῆς εὐπρεπείας, τὸ «στεφάνοις τῆς νίκης διαπρέψαν εἰς αἰῶνας». Καί τὸ ἱεουργοῦμεν τιμῶντες καί μιμνησκόμενοι τῶν σήμερον τιμωμένων Ἁγίων Πατέρων τῆς Α΄ ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, μεταξύ τῶν ὁποίων διακρίνονται αἱ ἱεραὶ μορφαὶ τῶν Κωνσταντινουπόλεως Ἀλεξάνδρου, Ἀντιοχείας Εὐσταθίου, Ἀλεξανδρείας Ἀλεξάνδρου, Κορδούης Ὀσίου, Τριμυθοῦντος Σπυρίδωνος, Φιλαδελφείας Ἐτοιμασίου, Μύρων Νικολάου καί τοῦ μετέπειτα Ἀλεξανδρείας Διακόνου Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου.

Ἱεουργοῦμεν τὸ «γεώργιον» τῶν πολλῶν ἡμετέρων ἐν Βενετία, οἱ ὅποιοι ὑπὲρ τῶν πέντε αἰῶνων «τῷ τῆς πίστεως θώρακι καί ἀσπίδι τῆς χάριτος καί Σταυροῦ τῷ δόρατι», ὡς ἄλλοι «ἀστέρες πολύφωτοι», ὡσπερ «ἥλιος λάμπαντες» ἐν νυξὶ ἀσελήνοις καί οἴστροις ἀγώνων εὐκλεῶν θυσίας καί κενώσεως, κατῶρθωσαν ὄχι μόνον νά διατηρήσουν, ἀλλά καί νά διαφυλάξουν, νά συντηρήσουν καί νά παραδώσουν τὴν ἣν ἠροτρίωσαν καί ἐκαλλιέργησαν «κεχερωμένην γῆν», ὅταν ἐπέστη ὁ ταχθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου χρόνος, ἀμόλυντον, ὡς «πολύτιμον μαργαρίτην» καί «λίθον αὐγάζοντα», «στεφηφόρον καί ἀκμαιοτάτην», τὴν γῆν τὴν Ὁρθόδοξον καί Ρωμαίικην, ἐν τῇ ὁποίᾳ ζῶμεν καί κινούμεθα καί τιθέμεθα «λιθάριον», ἀπλᾶ καί ἀνάξια ἴσως τῆς πατρογονικῆς κληρουχίας, εἰσερχόμενοι εἰς τὸν κόπον καί τὸν γνόφον ἐκείνων, ἵνα τὸ «κράτιστον ὄνομα καί πρᾶγμα» συνεχίσωμεν κραταιοῦντες τὸ ἐφ' ἡμῖν. Δηλαδή, τὴν Ἁγίαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἥς ἠγούμενος καί προστάτης τυγχάνει δι' ἀποφάσεων Ἁγίων καί Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί διὰ μαρτυρίας καί μαρτυρικῆς προσφορᾶς, ἀείποτε καταξιωμένης καί δεδοξασμένης, ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος· καί τὸ «καύχημα καί τὴν ὑπερηφάνειαν, τὸ σέμνωμα καί τὸν πολιτισμὸν τῆς οἰκουμένης», τὸ ἡμέτερον Γένος, διὰ νά ἐπαναλάβω τὸ ἀπόφθεγμα Βαρθολομαίου τοῦ Κουτλουμουσιανοῦ πρὸς τὸν τότε Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννην Καποδίστριαν.

Σεβασμιώτατε, Πατέρες, Έξοχωτάτη και άδελφοί,

Ἡ Κοινότης τῶν ἐν Βενετία Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων εἶναι ἡ πρώτη τῶν ἐν τῇ Διασπορᾷ Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία συνήθροισε περὶ αὐτήν τὰ συντρίμματα τῆς Ἀλώσεως καὶ διωκεῖτό ποτε ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας· ὑπῆρξεν οἰονεὶ Σταυροπήγιον τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου αὐτοδιοίκητον ὑπὸ τὴν «ψιλὴν προστασίαν» ἀπὸ τοῦ ἔτους 1901 καὶ ἐξῆς τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐν συνεχείᾳ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας «διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον ἐν τῷ μέλλοντι...»².

Θά ἡδύνατο δέ νά λεχθῆ ἐπιγραμματικῶς ὅτι ἡ Ἀδελφότης αὕτη τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς Βενετίας «ζωηρά ἐπὶ αἰῶνας ἐξεδήλωσε φρονήματα τιμιώτερα χρυσοῦ καὶ πολυτίμων λίθων, εὐσεβείας ὀρθοδόξου, φιλογενείας ἀγνῆς, ἀφοσιώσεως ἐνθουσιώδους πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τό Γένος, ἀδιασείστου ἐμμονῆς εἰς τὴν πατρῶαν θρησκείαν, γλῶσσαν, ἥθη, ἔθιμα καὶ ἐκκλησιαστικάς καὶ ὁμογενειακάς παραδόσεις» .

Ἡ ἱστορική ὁδοιπορία τῆς Κοινότητος ἐν στενῶ δεσμῶ καὶ ἐξαρτήσῃ ἀπὸ τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ εὐρυτέρα προσφορά καὶ ἐκπαίδευσις τῶν ἐκάστοτε βλαστῶν καὶ μελῶν τῆς Κοινότητος μέ «τά ἀκραιφνῆ Ὁρθόδοξα Βυζαντινά νόματα», ἐξόχως τιμοῦν τὴν ἱεράν μνήμην τῶν πατέρων καὶ προπατόρων σας, ὧν εὐλαβῶς καὶ σήμερον ἀκολουθεῖτε, Σεβασμιώτατε καὶ μέλη τῆς Κοινότητος, τὴν ἐρίτιμον κληροδοσίαν, ἐφ' ᾧ καὶ ἀπονέμεται πᾶσιν ὑμῖν ὁ δίκαιος ἔπαινος καὶ ἡ εὐαρέσκεια καὶ ἡ ἱκανοποίησις καὶ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου αὐτῆς, πέποιθα δέ καὶ τῆς ἐντίμου Ἑλληνικῆς Πολιτείας καὶ Κυβερνήσεως τῆς ἐκπροσωπούμενης κατὰ τὴν σεμνήν, κατανυκτικὴν καὶ φόρου τιμῆς ἐκδηλωτικὴν ἐπέτειον ταύτην ὑπὸ ἐπιλέκτων ἐκπροσώπων.

Θά ἦτο ὁμως ἀσφαλῶς παράλειψις, ἐάν δέν ἔκανε ἀναφορὰν ὁ ὁμιλῶν εἰς τὸν καὶ ἐνταῦθα διακονήσαντα καὶ καταλιπόντα στίγματα ἰδιαίτερα κλεινόν διδάσκαλον τοῦ Γένους Βαρθολομαῖον τὸν Κουτλουμουσιανόν, τὸν ἐξ Ἰμβρου ἔλκοντα τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν μικρὰν καὶ ἄσημον ταύτην νῆσον μεγαλύναντα καὶ καταξιώσαντα ἱστορικῶς καὶ πνευματικῶς, καὶ ὁ ὁποῖος προσκληθεὶς τὴν δεκαετίαν τοῦ 1830 ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Κοινότητος ὡς «πνευματικὸς προϊστάμενος καὶ ἱεροκῆρυξ καὶ διδάσκαλος ἐν τῷ τοῦ αἰοιδίμου Φλαγγίνη Ἑλληνομουσεῖῳ» ἐπετέλεσεν ἀληθῶς ἔργον καταξιώσαν καὶ ἀναδειξάν τὴν μακρὰν προσφοράν τῆς Ἀδελφότητος.

Συγχρόνως ἐδῶ ὁ αἰοιδίμος ἱερός Βαρθολομαῖος ἄρχεται καὶ διορθῶν καὶ δημοσιεύων τὰς ἐκκλησιαστικάς βίβλους, γεγονός ὅπερ μοναδικόν καὶ ἰδιαίτερας σημασίας. Σημειοῦται ἐν τοῖς δέλτοις τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἡ ἀπόφασις

² Κῶδ. Β' 55, § 15, 18 Αὐγούστου 1907, σελ. 810-812.

τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ ΣΤ': «Ἐπειτα τίς ἀγνοεῖ τάς Γραμματικάς, τά Ὁρολόγια, τάς Συνόψεις, τά Προσευχητάρια καί λοιπά ὅσα κατά καιρούς ἐδημοσίευσεν καί πρό πάντων τόν ἄλλον τῶν 12 μηνῶν, ἔργον ἠράκλειον ἀληθῶς καί μόνον τῆς ἐκείνου φιλοπονίας ἀντάξιον».

Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἀπ' ἀρχῆς καί ἐπί δεκαεπτὰ καί πλέον αἰῶνας μεμαρτυρημένως καί ἀποδεδειγμένως βιωματικῶς καί ἐμπειρικῶς εἶναι τό Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ σωστική Κιβωτός τοῦ εὐσεβοῦς Γένους μας, ἡ μήτρα τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων καί τῆς ἡμετέρας παιδείας, τήν ὁποίαν διέσωσεν ἀνά τήν δαιδαλώδη πορείαν τῆς ἱστορίας καί τῶν ἀνθρωπειῶν πραγμάτων. Καί τό ἐπέτυχε καί τό ἐπιτυγχάνει μόνον Θεῖα Χάριτι καί εὐδοκίᾳ καί εὐλογίαις τοῦ «κάποιου Ἀοράτου πού κάνει κουμάντο καί ὁδηγεῖ τά πάντα εἰς ἀγαθόν τέλος». Ὁ Οἰκουμενικός Θρόνος ὁμιλῶν, κυρίως ὁμως «σιωπῶν διατυπώνει», διασώζει «τά ἄρρητα»³.

Ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ' γράφων πρός τόν μακαριστόν Λεωνίδα Γιαννιώτην, Πρόεδρον τότε τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἐν Βενετίᾳ Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος, ἀπό τοῦ Κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐχαρακτήριζε τό ἱερόν σκῆνωμα τοῦτον «στῦλον τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας τήν δουλείαν τοῦ Γένους ἀνακουφίσαντα». Καί προσθέτει ὁ ὁμιλῶν Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, στῦλος τῆς ἡμετέρας παιδείας καί σωστική τοῦ «δράματος τοῦ Γένους», ἡ Ἀδελφότης τῆς Βενετίας, ὡς γράφει Βαρθολομαῖος Κουτλουμουσιανός πρός τόν γνωστόν Ἀνδρέαν Μουστοξύδην καί τόν σύγχρονον καί φίλον του Ὅσιον Νικόδημον τόν Ἀγιορεῖτην.

Ἄξιον καί δίκαιον, λοιπόν, κατά τήν παροῦσαν ἱστορικήν στιγμήν, ὅσιον καί ἐπιβεβλημένον εἶναι νά μή «ἀφήσουμε στήν σιωπή τούς ἥρωες τῆς ἀρετῆς»⁴. Τήν ἀρετήν τῶν προπατόρων καί πατέρων τῆς Κοινότητος, τῶν ἐκ Βυζαντίου καταφυγόντων ἐνταῦθα καί καταστάντων γηγενῶν πολιτῶν ὄχι μόνον τῆς Γαληνοτάτης, ἀλλά τοῦ Γένους ὀλοκλήρου.

Ἄλλωστε, κατά τήν Πατερικήν ρῆσιν, «ἀγάπην δείκνυσι τό ἐγκωμιάζειν» καί «ἡ ἀγάπη συγκροτεῖ τήν ἀρετήν»⁵. Οἱ ἐν Βενετίᾳ Ρωμηοί διαχρονικά αὐτῆς τῆς ἀρετῆς ἐγένοντο ἐρασταί καί ἀπέδειξαν ὅτι «σκληρά ἡ ἀρετή ἀλλά μέγας ὁ μισθός», διότι «ἀρχή καί τέλος τῆς ἀρετῆς ἡ ἀγάπη· ταύτην ἔχει ρίζαν, ταύτην ὑπόθεσιν, ταύτην μαρτυρίαν»⁶. Ἀκόμη, ἐπί μακροῦς αἰῶνας δουλείας καί ἐλευθερίας ἐν ἧ «Χριστός ἡμᾶς ἠλευθέρωσε»⁷, «νύκτα καί ἡμέραν οὐκ ἐπαύσατο (ἡ Κοινότης αὕτη) μετὰ

³ Ἀρχιμ. Βασιλείου Γοντικᾶκη, *Αποτυπώματα*, ἔκδ. 1. Μονή Ἰβήρων, σελ. 146.

⁴ Πρβλ. Γρηγορίου Θεολόγου, *Λόγος ΚΑ' Εἰς τόν μέγαν Ἀθανάσιον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας*, P.G. 35, 1088.

⁵ Πρβλ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς Κολοσσαεῖς IB'*, P.G. 62, 381.

⁶ Πρβλ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς Ρωμαίους ΙΔ'*, P.G. 60, 619.

⁷ Γαλ. 5,1.

δακρύων νουθετοῦσα»⁸ καί στηρίζουσα τήν ἰκμάδα τοῦ Γένους καί μεταδίδουσα πολυμερῶς καί πολυτρόπως τά ἐπιχειρηθέντα ὑπό τινων ἵνα σβυσθῶσι πολλά φῶτα καί τήν κληρονομίαν μας.

Σήμερον, ἐγκωμιάζοντες, παρατιθέμεθα τήν Κοινότητα τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων τῆς Βενετίας καί τό Ἑλληνικόν Ἰνστιτοῦτον Βυζαντινῶν καί Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν καί τήν ἐφεξῆς πορείαν των τῇ πρεσβείᾳ τοῦ Μεγάλου προστάτου τῆς Τροπαιοφόρου Ἁγίου καί «τῷ λόγῳ τῆς Χάριτος τοῦ Κυρίου, τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι»⁹, εἰς διακονίαν τῆς «βουλῆς τοῦ Θεοῦ»

Ταῦτα λαλῶ, ὁ ταπεινός διάδοχος τῶν ἐνταῦθα ἀκμασάντων πολιῶν Μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας ἀπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου του καί εὐχομαι νά ἔχετε πάντοτε οἱ ἐνταῦθα διακονοῦντες ἀδελφοί καί πατέρες, μέ ἐπί κεφαλῆς τήν Σεβασμιότητά σου, ἅγιε Ἰταλίας, τήν χαράν πεπληρωμένην καί νά δοκιμάζετε «στό σύντομο ταξίδι τῆς ζωῆς», τήν «αἰωνιότητα τῆς ἀγάπης»¹⁰, τῆς ἀρετῆς, τῆς διακονίας, τῆς προσφορᾶς πρὸς τά ἡμέτερα ὅσια καί ἱερά. Ἀμήν.

⁸ Πρβλ. Πράξ. 20,31.

⁹ Πρβλ. Πράξ. 20,32.

¹⁰ *Αποτυπώματα*, σελ. 158.